

Γιατί έπεσε η Βυζαντινή αυτοκρατορία;

Του ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ ΚΑΝΤΙΩΤΟΥ (+).

«Ένα μη Κύριος φυλάξη πόλιν, εις μάτην ηγρύπνησεν ο φυλάσσων» (Ψαλμ. 126,1) «Μνήσθητι, Κύριε, ό,τι εγενήθη ημίν· επίβλεψον και ιδέ τον ονειδισμόν ημών. Κληρονομία ημών μετεστράφη αλλοτρίοις, οι οίκοι ημών ξένοις. Ορφανοί εγενήθημεν... Εδιώχθημεν, εκοπιάσαμεν, ουκ ανεπαύθημεν... Οι πατέρες ημών ήμαρτον, ουχ υπάρχουσιν· ημείς τα ανομήματα αυτών υπέσχομεν... Έπεσεν ο στέφανος ημών της κεφαλής· ουαί δη ημίν, Ότι ημάρτομεν» (Θρ. Ιερ. 5,1-2,5,7,16)

Τίποτε, αγαπητοί μου, δεν είναι τυχαίο στον κόσμο. Ούτε μια σταγόνα νερού ούτε ένα φύλλο από τα δέντρα δεν πέφτει χωρίς κάποια αιτία. Κάθε πράγμα ή γεγονός έχει την αιτία του. Ο νόμος της αιτιότητας είναι παγκόσμιος. Η αιτία επιφέρει αποτέλεσμα, και το αποτέλεσμα προϋποθέτει αιτία, και το αποτέλεσμα γίνεται αιτία ενός νέου αποτελέσματος. Δημιουργείται έτσι μία μακρά αλυσίδα από αιτίες και αποτελέσματα, που ελάχιστοι μόνο κρίκοι της είναι ορατοί· οι υπόλοιποι κρύβονται όπως οι κρίκοι μιας αλυσίδας που ρίχνεται στα βαθιά της θαλάσσης.

Οι άνθρωποι ερευνούν για να βρουν τα βαθύτερα αίτια. Αξιέπαινη η έρευνα της επιστήμης. Αλλ' όχι σπάνια η έρευνα για να βρεθή η αιτία

αποτυγχάνει· ο νους των επιστημόνων πλανάται, λοξοδρομεί, πέφτει σε λαβύρινθο αμφιβολιών και βγάζει σφαλερά συμπεράσματα, που δεν δίνουν την εικόνα της πραγματικής αιτίας των γεγονότων. Πόσοι π.χ. ασθενείς δεν πεθαίνουν κάθε χρόνο από κακή διάγνωση; η βαθύτερη αιτία της ασθένειάς τους, παρ' όλη την έρευνα της ιατρικής επιστήμης, δεν ανακαλύφθηκε· ως αιτία θεωρήθηκε κάτι άλλο, άσχετο με την ασθένειά τους. Μία κακή ερμηνεία γεγονότων γίνεται πηγή συμφορών.

Έτσι λοιπόν και προκειμένου για την αίτια που προκάλεσε την πτώση του Βυζαντίου.

Από όσα μαρτυρούν αυτόπτες και αυτόκοι βγαίνει το συμπέρασμα, ότι «η απεριγραπτή εκείνη συμφορά δεν επήλθε μόνη της· ήταν αποτέλεσμα μιας γενικής εξαχρειώσεως του έθνους, ότι κυρία αιτία δεν ήταν τόσο η δύναμι του κατακτητού όσο οι αμαρτίες που πλημμύρισαν τον πολιτικό, κοινωνικό και ιδιωτικό βίο» (Νικηφόρος Καλογεράς). **Πράγματι η Πόλις και μαζί της η Βυζαντινή αυτοκρατορία έπεσε για τις αμαρτίες των κατοίκων της.**

Μπορεί ο μαθητής της σχολής του ιστορικού υλισμού (σύμφωνα με την οποία μόνο ο οικονομικός παράγων είναι εκείνος που ρυθμίζει την εξέλιξη των κοινωνιών), να μας ειρωνευθή για την αφελή, κατ' αυτόν, ερμηνεία που δίνουμε. Αλλά ο άνθρωπος που αποκλείει από την ιστορία την ύπαρξη ηθικού και πνευματικού παράγοντος και αποδίδει τα πάντα στη συστολή ή διαστολή του στομάχου και Θεό έχει την ύλη, αυτός μυωπάζει και δεν μπορεί να δη τα απώτερα αίτια και τους παράγοντες εκείνους που η επίδρασή τους στην εξέλιξη των ανθρωπίνων κοινωνιών είνε τεραστία. Πίσω από την ύλη κρύβεται το πνεύμα. Πίσω από τους φυσικούς νόμους υπάρχουν **οι ηθικοί νόμοι**, που η μεν αυστηρή τήρησή τους επιφέρει την κοινωνική ακμή και πρόοδο, ενώ η ασύστολη παράβασή τους από τους άρχοντες και το λαό επιφέρει την εξασθένηση, τον εκφυλισμό και τον ολοκληρωτικό όλεθρο των εθνών.

Ένα μικρό έθνος, που οι πολίτες του ζουν με φόβο Θεού κ' είνε πρόθυμοι να ακούνε και γρήγοροι και δραστήριοι στο να εφαρμόζουν τους ηθικούς νόμους του, είναι αδύνατον να νικηθή, έστω και αν ο εχθρός που του επιτίθεται διαθέτη δεκαπλάσιες και εικοσαπλάσιες δυνάμεις·

διότι ένας πιστός δούλος του Θεού θα καταδιώξη χίλιους απίστους και ασεβείς (Δευτ. 32,30. Ιησ. Ναυή 23,10). Έχει μαζί του σύμμαχο τον Κύριο! Ποιος άλλος μεγαλύτερος σύμμαχος υπάρχει από αυτόν; Αντιθέτως ένα μεγάλο έθνος, που οι πολίτες του είναι καθημερινοί παραβάτες των ηθικών νόμων και φρικτοί υβρισταί της θείας μεγαλωσύνης του Δημιουργού και ζουν μια ζωή αρπαγής και ακολασίας, το έθνος αυτό θα καταρρεύσει. Τίποτε δεν θα μπορέσει να του προσφέρει ο πιο ισχυρός εξοπλισμός, οι πλωτοί κολοσσοί στη θάλασσα, τα υπερφρούρια στον αέρα, τα τεχνητά τείχη στην ξηρά. Για εκείνον που φοβάται το Θεό ο ιστός της αράχνης γίνεται φρούριο απόρθητο, ενώ για τον άσεβη, τον αναιδή περιφρονητή των εντολών του Κυρίου, θα έρθει στιγμή που και τα χαλύβδινα τείχη που τον προστατεύουν θα γίνουν πιο αδύναμα κι από ιστό αράχνης, ξερή καλαμιά που καίγεται μ' ένα σπύρτο. Τίποτε δεν πρόκειται να σώσει τον υπερήφανο ασεβή, τον αμετανόητο λαό. Όπως λέει ο Κύριος με το στόμα του προφήτου Οβδιού, «Εάν μετεωρισθής ως αετός και εάν ανά μέσον των άστρων θης νοσιάν σου, εκείθεν κατάξω σε», δηλαδή· Αν υψωθής σαν αετός κι αν στήσης τη φωλιά σου ανάμεσα στα άστρα, από 'κει θα σε κατεβάσω (Οβδ, 4).

Ο Θεός δεν στέκεται σαν ένας απαθής θεατής της ιστορίας των ανθρωπίνων πραγμάτων. Είναι ο δίκαιος Κριτής. Φαίνονται τα ίχνη του δια μέσου των σελίδων της παγκοσμίου ιστορίας. Διαβαίνει αμείβοντας την αρετή, τιμωρώντας την κακία, και απ' το πικρό η άπειρη Σοφία του ξέρει να βγάξη το γλυκύ· απ' την κοπριά τα ευωδιαστά άνθη της ελικρινούς μετανοίας και ιεράς κατανύξεως, κι από τη δουλεία του 1453 να βγάξη το ηρωικό 1821.

Κάθε χρόνο, αγαπητοί μου, με αφορμή την επέτειο του θλιβερού γεγονότος της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, ας μελετούμε σοβαρά την ιστορία και, βλέποντας ότι η κυρία αιτία της συμφοράς εκείνης ήταν η αμαρτία που επλεόνασε, ας αντλήσουμε πολύτιμα διδάγματα. Τα παθήματα των προγόνων ας γίνουν μαθήματα για μας. **Το ένα, που πρέπει να ελκύση αμέριστη την προσοχή κλήρου και λαού, είναι τούτο· όλοι εμείς που κατοικούμε τη μαρτυρική αυτή γωνιά του κόσμου, «που φτάσαμε στα τέλη των αιώνων»(Α' Κορ. 10,11), αν αγαπούμε τον Κύριο, ας τηρούμε τις εντολές του, ας «αποστυγώμεν το πονηρόν» ας απεχθανώμαστε δηλαδή το κακό (Ρωμ, 129) οπουδήποτε κι αν το**

συναντήσουμε· συγκεκριμένα δηλαδή, να μισούμε δυνατά τη θεομπαιξία, τη σιμωνία, τη βλασφημία, τους όρκους, τη φιλοδοξία, την αρπαγή, την ακολασία, την κακή επιθυμία, τη φιλαργυρία, «την πλεονεξίαν, ήτις έστιν ειδωλολατρία» (Κολ. 3,5). **Αυτά τα πάθη έγιναν οι νεκροθάφτες της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.** Αυτά στάθηκαν οι ισχυρότεροι σύμμαχοι του κατακτητού. Χωρίς τη δική τους βοήθεια ποτέ ο Μωάμεθ ο Β΄ δεν θα έμπαινε στην Πόλι, η σημαία του σταυρού θα κυμάτιζε στον τρούλλο της Αγίας Σοφίας, και διαφορετική θα ήταν η εξέλιξη των γεγονότων.

Αδελφοί Έλληνες! Με πόνο ψυχής και δάκρυα σας προσφωνώ κατά τη θλιβερή αυτή επέτειο. **Ας βάλουμε το χέρι στην καρδιά κι ας ρωτήσουμε καθέναν τον εαυτό του κι ο ένας τον άλλο· Ζη μέσα μας η ορθή πίστι, η ανυπόκριτη αγάπη στον Κύριο και τον πλησίον; Αν είναι μαζί μας ο Κύριος, τότε η πατρίδα μας θα είναι απόρθητο φρούριο. Αν όμως πλήθυνε η ανομία, πάγωσε η αγνή αγάπη, νεκρώθηκε η Ορθόδοξος πίστις, υψώθηκαν ανάμεσά μας ξένοι βωμοί, νέα είδωλα του ψευτοπολιτισμού, τότε νέα συμφορά, μεγαλύτερη σε βάθος και έκτασι από την άλωσι της Κωνσταντινουπόλεως, θα πέση στο ταλαίπωρο έθνος μας. Ο «Θεος ου μυκτηρίζεται», δεν εμπαίζεται(Γαλ 6,7). Είναι «πυρ καταναλίσκον», φωτιά που κατατρώνει (Δευτ. 4,24· 9,3. Έβρ. 12,29). Κανέναν έξυπνο οικονομικός συνδυασμός, καμμιά συμμαχία με ξένα κράτη δε θα μας σώση, αν απιστούμε και νεοειδωλολατρούμε και βλασφημούμε καπηλικώς τα θεία. Ιστό αράχνης υφαίνουμε, ένα λεπτό καλάμι θα μας διαλύση.**

Αδελφοί Έλληνες! Από μας, όσο υπάρχει ακόμη καιρός, εξαρτάται η αποτροπή μιας νέας συμφοράς. Εμπρός μας σήμερα βρίσκονται «η ζωή και ο θάνατος»(βλ.Δευτ,30,19. Σ.Σειρ. 15,17)· η ζωή μαζί με το Χριστό, ο θάνατος μακριά από το Χριστό. Ας εκλέξουμε τη Ζωή την αθάνατη. Ας γευθούμε την αθάνατη Ζωή, το Χριστό, κοινωνώντας μαζί του με λόγια, με έργα και με τα μυστήρια. Ο Χριστός να πηγαίνει μπροστά και να οδηγεί. Ο Χριστός ας βασιλεύση μέσα στην καρδιά μας. Αυτός ας ρυθμίζει την ατομική, την οικογενειακή και την εθνική μας ζωή. Αυτός και μόνο να είναι ο Θεός μας· το όνομά του έχουμε επικαλεσθή· εκτός από αυτόν δεν ξέρουμε άλλον. Αν προσπέσουμε εμπρός του με μετάνοια νινευϊτική ζητώντας το άπειρο έλεός του, τότε υπάρχει ελπίδα, ελπίδα όχι απατηλή, ότι η πατρίδα μας απ' το σκοτάδι θα βγη σε νέο φως, θα δη καλύτερες

ημέρες, και σαν ορθρινό αστέρι θα λάμπη πάλι ανάμεσα στους λαούς Ανατολής και Δύσεως!

(+) Επίσκοπος Αυγουστίνος.

Άποσπάσματα άρθρου στο περιοδικό «Κιβωτός» (έτος Β', τευχ. 17-18/Μάϊος-Ιούνιος 1953).

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ: Ι.Ν.ΑΓΙΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΙΣΤΙΑΙΑΣ.

Πηγή : <https://www.entaksis.gr/>